

jatetty 27. 9. 1951

M

KIUKAISTEN PANELIAN RUOHOLAN

KAIVAUS 15 - 28. 5. ja 7 - 18. 6. 1951.

Oiva Keskitalo

K e r t o m u s

Kiukaisten pitäjässä Panelian kylässä Ruoholan talon maalla sijaitsevan hiiden - kiukaan tutkimisesta 15 - 28.5 ja 7 - 18.6.1951.

Syksyllä 1949 toimitti maisteri V. Luho Kansallismuseoon pronssimiekan (K.M. 12243), joka oli löydetty Ruoholan talon (omistaa Ruoholan perikunta, pääosakkaana maanvilj. Keijo Ruohola) maalla olevasta hiidenkiukaasta kiviä ajettaessa. Mainittu vare on merkitty Kiukaisten hiidenkiukaita luetteltaessa numerolla 1 (ks. Tallgren - Lindelöf, Satakunnan pronssikausi). Muinaistieteellinen Toimikunta päätti avauttaa raunion Helsingissä 4.6.51 alkavaa, Satakunnan kautta retkeilynsä suuntaavaa pohjoismaista arkeologikokousta varten. Kaivaus suoritettiin pääasiassa Satakunnan Maakuntaliiton toiminnanjohtajan Leo Rimpisen hankkimin lahjavaroin, suurimpana lahjoittajana Kiukaisten kunta. Hiidenkiukaasta purettiin 3/4 ennen arkeologikokouksen alkua 15 - 28.5.51. Kokouksen osanottajat kävivät paikalla 7.6.51. Viimeinen, kaakkoinen neljännes tutkittiin välittömästi kongressivierailun jälkeen 7 - 18.6.51.

Purettu hiidenkiuas sijaitsi Ruoholan ja Ruskin talojen takana kohoavalla Loukomäellä, sen korkeimmalla kohdalla, heti Ruoholan sikalan takana. Maa viettää sen paikalta pitkinä alamäkinä itään, etelään ja länteen. Näihin suuntiin avautui hiidenkiukaalta laajat näköalat. Pohjoissuunnassa mäki sitävastoin jatkuu jonkin matkaa miltei yhtä korkeana harjuna.

Röykkiö oli muodoltaan melko säännöllisen pyöreä, joskaan sen ääriviivat eivät ympäristön kivisyydestä johtuen erottuneet täysin selvästi. Profiilileikkaus oli likimain segmentin muotoinen lukuunottamatta reunoja, jotka laskivat loivasti. Raunion halkaisija oli 20 - 21 metriä ja korkeus 3 metriä. Huipulla oli patamainen kuoppa, jonka halkaisija oli 1,80 - 2 metriä ja syvyys n. 60 cm.

Röykkiö oli ilmeisesti vuosisatojen ajan ollut Ruoholan talon kaatopaikkana. Siinä oli osaksi pinnalla, osaksi kivien rakoihin varisseina suuret määrät lasin, pullojen ja posliinin sirpaleita, rautaromua ym. törkyä. Rauniosta oli ajettu kiviä melko paljon, eniten lounaiselta ja läntiseltä sivustalta, sekä jonkin verran myös koillislappeelta. Vain kaakkoinen neljännes oli likimain alkuperäisessä kunnossa. Keskustaan oli kaivettu kuoppaa ilmeisesti aarteetsimistarkoituksessa.

Tätä osoitti mm. se, että eräskin ruostunut rautapelli ulottui keskuskuopan pohjalta runsaan metrin syvyyteen. Samalta kohdalta löytyi raunion pohjalta mm. särkynyt öljylamppu. Koska nämä esineet eivät ole voineet varista kivien raoista, näyttää todennäköiseltä, että aarteensetsijät ovat tunkeutuneet raunion keskeltä pohjaan asti.

Tutkittu raunio oli koottu hyvin sekalaatuisista kivistä. Tässä suhteessa se näytti eroavan alemmalla tasolla sijaitsevista Ruoholan toisesta suuresta vareesta ja Raunion talonluona olevasta vareesta. Suurimmat kivet olivat yleensä pohjakerroksessa, mutta raunion yläosassakin oli joitakin niin suuria kiviä, ettei niitä pari miestä kyennyt nostamaan. Välissä oli aina pienempiä kiviä. Vallitsevana kiviaineena oli lohkeileva hiekkakivi, mutta myös kovempia kivilaatuja esiintyi. Kivet oli koottu valitsematta ja kasattu täysin sekaisin. Ainoa tarkoituksellisesti valittu ja tiettyyn asentoon asetettu kivi oli lounaisen sektorin keskellä oleva laaka (pl 228). Se oli täysin tasavahvuinen, 120 cm pituinen, 60 cm levyinen ja n. 10 cm paksuinen. Se oli asetettu luode - kaakko suuntaan siten, että sen alle jäi lähes metrin pituinen onkalo. Tätä rajoittivat alaosassaan suurehkot maakivet (pl 276, 247, 263) ja yläosassa näiden ja laakakiven väliin asetetut pikkukivet. Mitään muita rakennelmia ei rauniossa ollut, ei myöskään kivikehää. Pohjakivet olivat enimmäkseen suuria tai suurehkoja maakiviä.

Pinnalle oli kasvanut ohut sammalkerros, mutta itse raunio oli pohjaan asti pelkistä kivistä koottu, eikä sisältänyt lainkaan maata. Hyvin kivinen pohjamaa oli enimmäkseen kovaa, karkeata soraa. Varsinaista humuskerrosta ei raunion pohjalla ollut. Sitävastoin pohjasoran peitti kauttaaltaan aivan ohut noki- ja hiilikerros. Tämä oli nähtävästi muodostunut raunion alle jääneiden kasvisaineiden ja kivien raoista varisseiden neulasten ym. hiiltyessä. Raunion keskiosaan oli varissut tuhkaa ja nokea myös päältä, missä ilmeisesti aikoinaan oli poltettu nuotiota.

Poltettuja luunpalasia (lukuunottamatta myöhemmin tunkion mukana heitettyjä) löytyi ainoastaan 0,5 x 0,5 m laajuiselta alalta kaakkoisen sektorin länsiosasta (pl 306). Niitä oli n. 5 cm syvyydeltä sorakerroksen pintaan sekoituneena. Ne olivat kahden suurehkon kiven (pl 266, 266) alla. Luunpalaset olivat melko huonosti poltettu, ja niistä on ilmeisesti osa maatunut. Laakakiven alla

olevasta kolosta ei löytynyt luunpalasia.

Esinelöydöt jäivät vähäisiksi. Ennen kaivausta löydetty miekka oli ollut mainitun laakakiven luoteispäässä, asetettuna kivien väliin pystyyn kärki alaspäin. Kaikki tutkimuksen yhteydessä löydetyt esineet olivat samoilla vaiheilla. Pahoin vahingoittunut pronssinen partaveitsi oli laakakiven alle jäävän onkalon pohjalla (pl 323), missä oli samanlainen ohut nokikerros kuin muuallakin raunion alla, mutta ei muuta erikoista. Laakakiven luoteispäästä puolisen metriä pohjoiseen löydettiin myös miltei maanpinnasta (pl 324) suuri, eteläskandinaavisesta piistä veistetty piilastu, jonka reunat oli muovailtu nyrhimällä. Muita esihistoriallisia esineitä ei vareesta tavattu.

Koska maanomistaja halusi laajentaa sikatarhansa vareen alkuperäisen alueen käsittäväksi, koottiin raunio Muinaistieteellisen Toimikunnan luvalla purkamisen aikana entisen muotoisena uuteen paikkaan siten, että röykkiön keskipiste siirtyi n. 35 m luoteeseen.

Löydöt ovat luetteloidut päänumerolla 12858.

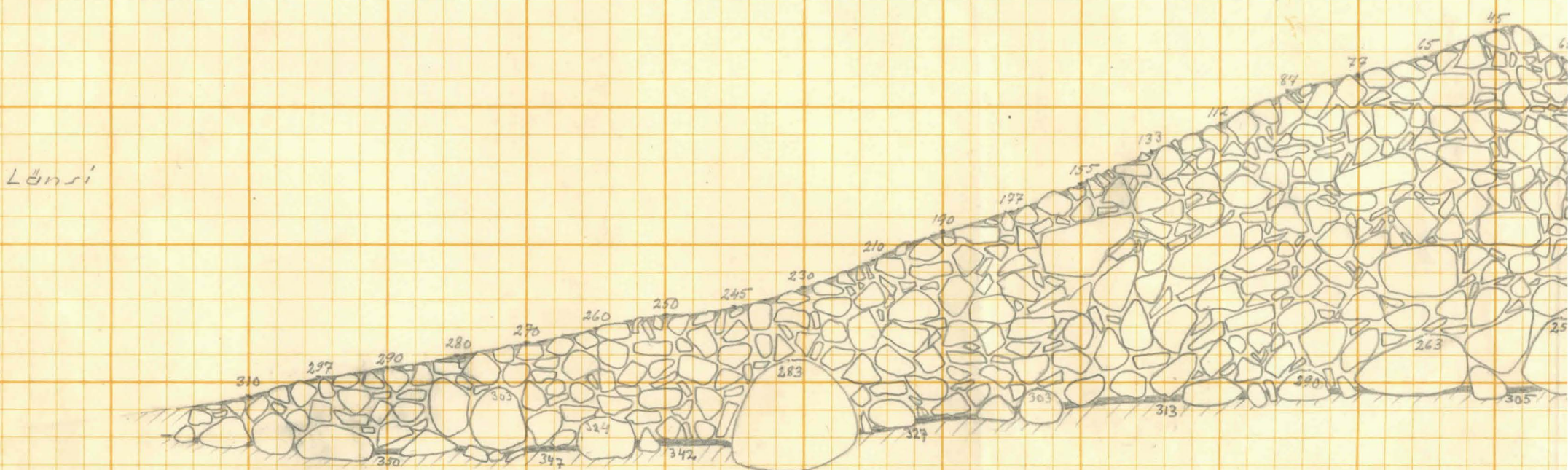
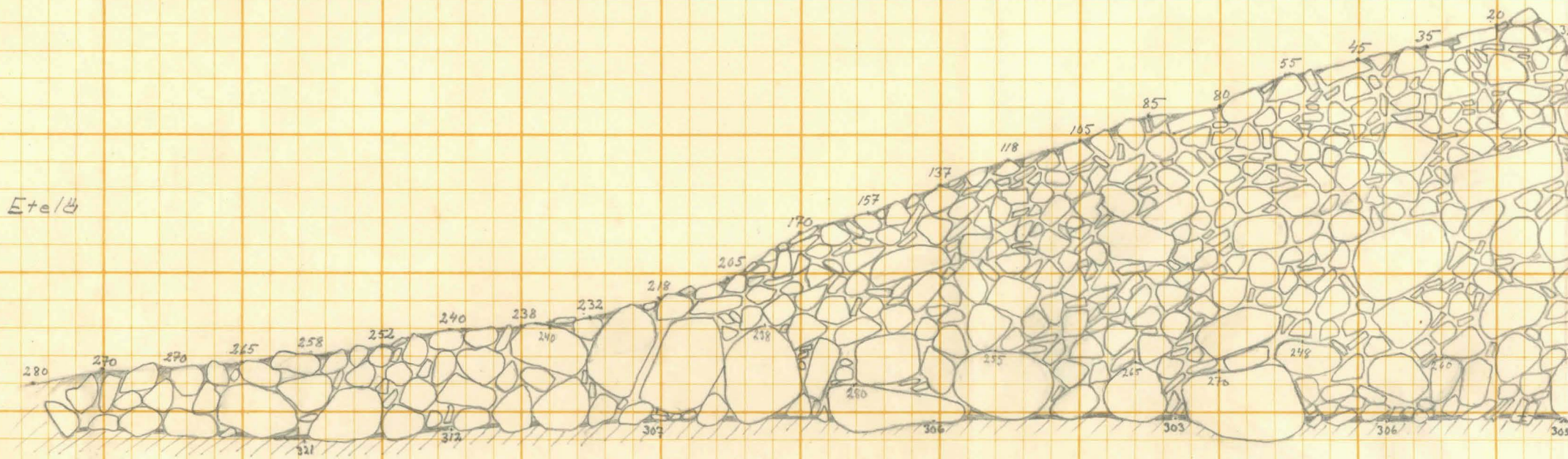
Helsingissä syyskuun 17 p:nä 1951

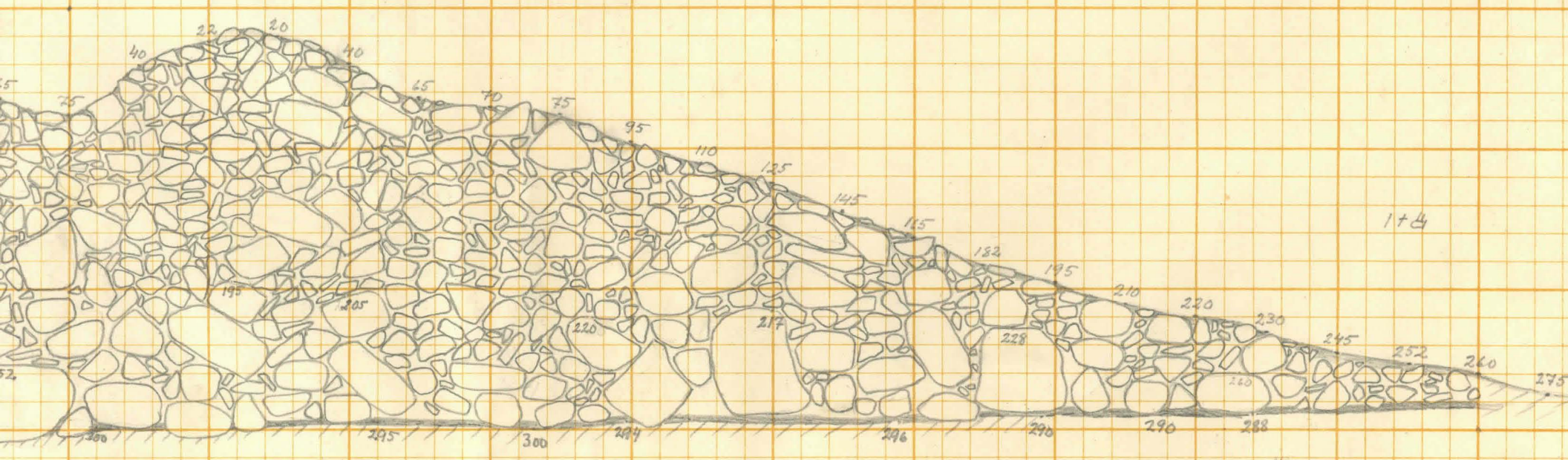
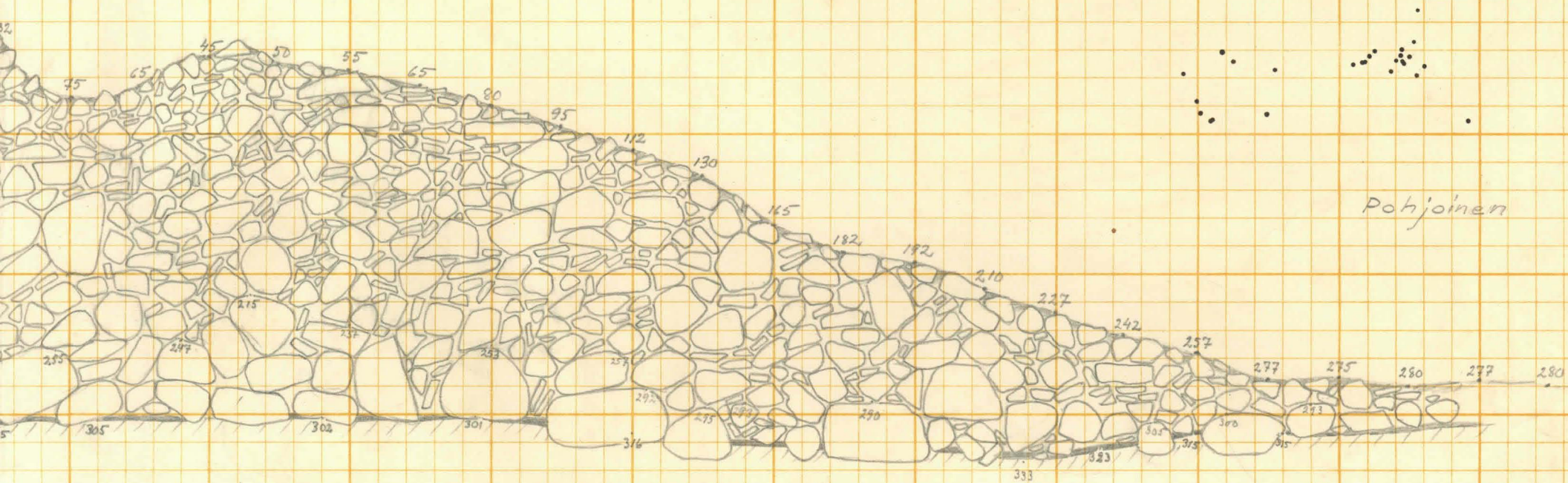
Oiva Keshitalo

Kiukainen Panelia Ruohola vare 1

Keskitalo 15-27.5.1951.

Mittakaava 1:40

Kiukainen Uotimäki Mikolanka ri 1910 J. Aitio. Valok. S. Pälssi

Kiekkainen, Holimäki, Mikolantari,
J. Milion kaivokset kes. 1910.
Vahok. S. Pälvi.

Kiukkainen, Uotimäki
(Mikolankari aidan oik. puolella; vas. reunalla Vakin levan asunto; taustalla näkyy Torisevan Kuelma)
Kesä 1910.

Kivikainen, Tavelia, Ruohola

Vare I ennen purkamista, kuvattu
koillisesta. (Luvy 15743)

Vare I ennen purkamista, kuvattu
kaakosta. (Luvy 15744)

Vare I ennen purkamista, kuvattu
loteesta. (Luvy 15745)

Kivkaiven, Pawelia, Ruohola

Vare 1 ennen purkamista, kuva otettu lounaisesta. Oikealla alukuluvassa näkyy laattakiven päämistä misikka oli löydetty. (kuv 15746)

Vareen länsipuolisko purettuna. Profiilikuva otettu etelälounaisesta. Etualalla näkyy laattakivi rivulta. (kuv 15747)

Vareen länsipuolisko purettuna. Kuva otettu lännestä. (kuv 15748)

Kivikainen, Panelia, Ruohola

Varaan länttisen puoliskon ja koillisen
neljännes purettuna, kaakkoisneljännes
jäljellä. Profiilikuva otettu luoteesta.
(kuv. 15749)

"Arkkun" paljastettuna ja kuvat-
tuna itäkoillisesta, kaakkoisen
sektorin päältä. (kuv. 15750)

"Arkkun" kuvattuna pohjoiskoillisesta,
kiven pl. 214 päältä. (kuv. 15751)

Kivkaiven, Tanelia, Ruohola

Poltettujen luunpalasten löytöalue.
Kuva otettu luoteesta. (levy 15752)

Vare purettuna, polijahivet jäällä.
Kuva otettu itäkoillisesta.
(levy 15753)

Vare purettuna, polijahivet jäällä.
Kuva otettu luoteesta.
(levy 15754)

Vare uuteen paikkaan siirrettyä.
Kuva otettu länsiluoteesta.
(levy 15755)